

morala ustanoviti vlada, podpreti pa nevladni sektor, humanitarne organizacije, zasebniki in mednarodna skupnost,

- smotno načrtovanje in preoblikovanje sistema zdravstvenega varstva,
- sodelovanje starih ljudi pri sprejemanju odločitev,
- izobraževanje strokovnjakov s področja zdravstvenega varstva s področja gerontologije in geriatrije.

LITERATURA

Davidović M. (1989). *Actualite en geriatrie Yugoslave*. V: Albaredo J.L. et Vellas P. ured. *L'annee Gerontologique (1989)*. Paris.,(ur.).Maloin. str: 433-434.

Davidović M. (1990). *L'annee Gerontologique en Yugoslavie*. V: Albaredo J. L. in Vellas P. (ured.). *L'annee Gerontologique (1990)*. Paris. Ur.Maloin; str:357-359.

Cucić V., Vujošević M., Vulević D., Davidović M., Jelača P., Janjić M., Kozarčanin L., Matejić B., Rašević M., Ševo G. (Radna grupa za stare). (2002). *Stari u Srbiji. (nepublikovana analiza)*. Beograd; septembar 2002.

Davidović M, Erceg P, Trailov D., Djurica S., Milošević D., Stević R. (2003). *The privilege to be old*. *Gerontology*, 49(5); str.335-339.

Djordjević Z. (2004). *Mogućnosti rehabilitacije starih lica u sistemu zdravstvene zaštite – specijalistički rad*, Fakultet političkih nauka,Beograd; str.69.

SEZNAM VLADNIH ORGANIZACIJ (uključno z

javnim sektorjem za zdravstvo):

- Center for Geriatric Medicine, KBC "Zvezdara". *Rifata Burdzevica 31. 11000 Belgrade. Serbia and Montenegro*
- Institute of Gerontology Home Treatment and Care. *Kralja Milutina 52.11000 Belgrade*
- Chair of Gerontology, Faculty of Medicine. *Dr. Subotica 12.11000 Belgrade*
- Gerontološki center (v vsakem večjem mestu)

Kontaktne informacije:

prof. dr. Mladen Davidović

Chair of Gerontology

Medical Faculty, University of Belgrade

Dr. Subotica 8

11000 Beograd

Serbia and Montenegro

e-pošta: davidovi@eunet.yu

DROBCI IZ GERONTOLOŠKE LITERATURE

Pripravila: mag. Simona Hvalič Touzery

Evropa: Nacionalna poročila o družinskih oskrbovalcih starih ljudi

V okviru evropskega projekta o oskrbovanju starih ljudi v družini (Eurofamcare) je 23 evropskih držav, med njimi tudi Slovenija, pripravilo izčrpna nacionalna poročila o družinski oskrbi starih ljudi, ki jih sedaj lahko v angleškem jeziku dobite na internetni strani: <http://www.uke.uni-hamburg.de/institute/medizinsociologie/ims2/gerontologie/eurofamcare/presentations.html#ankpub>.

Vir: Eurofamcare, <http://www.uke.uni-hamburg.de/institute/medizinsociologie/ims2/gerontologie/eurofamcare>

Kanada: Preobremenjenost »sendvič generacije«

Kanadski statistični urad je izdal poročilo »Sendvič generacija«, v katerem so zbrani izčrpni podatki o generaciji, ki se pogosto znajde v vlogi oskrbovalcev otrok in ostarelih staršev. Poročilo še posebej izpostavi pritiske, ki so jim ti ljudje izpostavljeni; 15% zaposlenih oskrbovalcev je moralo skrajšati delovni čas, 10% jih je izgubilo dohodek. Poleg tega so štirje od desetih oskrbovalcev poročali o dodatnih finančnih stroških (npr. za nakup medicinske opreme). Najpogosteje so oskrbovalke ženske, v povprečju za oskrbo starega človeka porabijo 29 ur tedensko, medtem ko moški porabijo 13 ur.

Vir: ILC Policy Report. October 2004: 3

Evropa: Socialno varstvo v Evropi

Ameriški organizaciji SSA in ISSA sta v okviru serije knjig o mednarodnih programih

socialnega varstva izdali najnovejšo publikacijo z naslovom Socialno varstvo v Evropi (Social Security Programs Throughout the World: Europe 2004). Na 245-ih straneh je na kratko povzetih pet glavnih programov socialnega varstva v 44-ih evropskih državah: starost, invalidnost in pokojnine; bolniška odsotnost in porodniški dopust; poškodbe pri delu; nezaposlenost; družinski prejemki. Publikacija je napisana v angleškem jeziku in jo dobite na strani: <http://www.ssa.gov/policy/docs/progdesc/ssptw/2004-2005/europe/ssptw04euro.pdf>.

Vir: ILC Policy Report. October 2004: 3

Evropa: Študija o demografskih posledicah socialne izključenosti v osrednji in vzhodni Evropi

Poročilo »Demografske posledice socialne izključenosti v osrednji in vzhodni Evropi« (Demographic implications of social exclusion in central and Eastern Europe – Pop. Studies No. 18), pripravljeno za Svet Evrope, ima dvojni namen. Prvi del študije nudi informacije o gospodinjstvih in posameznikih, medtem ko drugi del pokriva regionalno raven. Prvi del poročila se ukvarja z vplivom socialnih in ekonomskih politik na socialno izključevanje ranljivih skupin ter definira tipe in stopnje socialne deprivacije. V tem delu so analizirane življenjske razmere, definirane stopnje dohodkovne revščine ter revščine, povezane s tipom gospodinjstva. V drugem delu so razviti in evalvirani regionalni statistični kazalci multiple socialne deprivacije ter njihove demografske posledice v srednje in vzhodnoevropskih državah. Izčrpno

poročilo je dostopno na strani: http://www.coe.int/t/e/social_cohesion/population/EPPS_No_18_Szivos.pdf.

Vir: CoverAGE, št. 43, september 2004: 11

Evropa: Aktivno staranje v Evropi – št. 2: Demografske karakteristike najstarejših starih ljudi v Evropi

Študija Aktivno staranje v Evropi (Active ageing in Europe – Vol.2: Demographic characteristics of the oldest old – Population studies No. 47), predstavljena na 94-ih straneh, proučuje demografske značilnosti ljudi, starejših od 80 let. Evropski populacijski odbor znotraj Sveta Evrope se je za študijo odločil zato, ker se omenjena skupina ljudi najhitreje stara in ker je vse bolj prisotno spoznanje, da ima ta skupina drugačne potrebe in se ekonomsko, socialno in fizično razlikuje od starih ljudi, ki so mlajši od 79 let. V poročilu je dan poudarek na spremeni starostni in spolni strukturi prebivalstva, obstoječih življenjskih razmerah in nekaterih socio-ekonomskih značilnostih te skupine prebivalstva. Publikacija zagotavlja dragoceno gradivo za oblikovalce politik, kajti problematika je tesno povezana s ključnimi vprašanji, kot so naraščajoči stroški za zdravstvo, oskrba v skupnosti itd. Napisana je v angleškem jeziku in jo dobite na strani: http://www.coe.int/t/e/social_cohesion/population/EPPS_No_20_Schoenmaekers.pdf.

Vir: CoverAGE, št. 43, september 2004: 11

EU: Zahteve po reformi zdravstva

Študija »Impatient for change – European attitudes to healthcare reforms«, ki jo je pripravila »Stockholm Network« na osnovi raziskave v sedmih državah EU (Češka, Francija, Nemčija, Nizozemska, Španija, Švedska), opozarja, da se kar 81% Evropejcev boji, da se bo kvaliteta zdravstvene oskrbe v naslednjih desetih letih poslabšala, če ne bo prišlo do reforme zdravstva. Ta strah temelji na dejstvu, da bodo evropski

zdravstveni sistemi, ki temeljijo na načelu solidarnosti, ogroženi zaradi zmanjšanja prihodkov iz davkov, zaradi staranja prebivalstva ter zaradi naraščajočih potreb po zahtevnejših in bolj dragih zdravstvenih storitvah. Anketiranci so izrazili tudi zahtevo po boljši obveščenosti pacientov (77%), posebno o boleznih in o kvaliteti nege, ki jo nudijo zdravniki in bolnišnice. Študija je pokazala, da bi morali biti internet in drugi mediji bolj uporabljeni za širjenje zdravstvenih informacij. 110 strani dolgo raziskavo dobite na spletni strani: http://health.timbro.se/pdf/impatient_for_change.pdf.

Vir: EURAG News, št. 30, september 2004

Slovenija: Ustanovitev Odbora za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje

Desetega novembra 2004 je bila na SAZU prva seja Odbora za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje. Njegov namen je široko, interdisciplinarno in družbeno soočanje z vprašanji naglega staranja prebivalstva in čedalje manjše povezanosti med generacijami. Ti dve nalogi postajata osrednji v strategiji nacionalnega in evropskega razvoja ter obstoja. Reševati ju ne zmore nobena posamezna znanstvena panoga, politična ali kaka druga družbena sila, ampak sinergija vseh teh potencialov v družbi. Odbor je sestavljen iz akademikov in drugih strokovnjakov, politikov in informatikov. Predseduje mu predsednik SAZU, prof. dr. Boštjan Žekš. Odbor je glavni miselni usmerjevalec znanstvenega dela Inštituta Antona Trstenjaka za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje.

Francija: Apel francoske organizacije »Les Petits Freres Pauvres'«

Na mednarodni dan starih ljudi, 30. oktobra, je francoska organizacija objavila apel za »Nove oblike solidarnosti do najbolj ranljivih starih ljudi (New Forms of Solidarity Towards the Most Vulnerable Old People)«. V 20 strani

dolgemu dodatku k apelu je predstavljeno demografsko stanje, pozornost pa je usmerjena na ključna vprašanja, povezana s staranjem, kot so: prihodki, starostna diskriminacija, izolacija, odvisnost in aktivno staranje. Dokument obravnava omenjena vprašanja tako na lokalnem kot tudi na evropskem in mednarodnem nivoju in ponuja izčrpen aneks statističnih podatkov. Organizacija še posebej poziva k solidarnosti do ranljivih starih ljudi, spoštovanju do starih ljudi, aktivnemu staranju, nacionalnim politikam, ki bi temeljile na osnovnih pravicah, in k mednarodnemu sodelovanju pri reševanju vprašanj povezanih s staranjem. Dokument je delno preveden v angleški jezik, v celoti, vključno z aneksi, pa je dostopen v francoščini na strani: www.petits.freres.asso.fr.

Vir: CoverAGE, št. 43, September 2004: 9

Velika Britanija: Dolgotrajna nega

Britanska raziskovalna organizacija Joseph Rowntree Foundation je objavila poročilo o povpraševanju po dolgotrajni negi v Veliki Britaniji, kot naj bi ga pričakovali do leta 2051 (Future demand for long-term care in the UK: A summary of projections of long-term care finance for older people to 2051). Študija napoveduje, da se bodo morali stroški za tovrstno oskrbo v naslednjega pol stoletja povišati kar za 315%, če bodo želeli zadovoljiti potrebe starih ljudi.

Vir: ILC Policy Report. October 2004:3,4
<http://www.jrf.org.uk/knowledge/findings/socialcare/944.asp>

Kitajska: Več kot polovica svetovnega prebivalstva brez socialne varnosti

Predstavniki mednarodne neprofitne organizacije ISSA (International Social Security Association) so na 28. generalni skupščini v Pekingu predstavili spoznanja svojega štiriletnega raziskovanja v številnih državah sveta. Več kot polovica svetovnega prebivalstva nima zagotov-

ljene formalne socialne varnosti v starosti, smrti, boleznih, poškodbi pri delu in nezaposlenosti. Večina od teh treh milijard ljudi, ki živijo brez socialne varnosti, živi v deželah v razvoju, za katere sta značilni družbena in ekonomska nestabilnost. To bi lahko imelo resne posledice za svet, ki sloni na trajnem ekonomskem in družbenem napredku. V svoji Pobudi (ISSA Initiative) je ISSA opozorila na pomembno povezavo med ekonomskim in družbenim razvojem: socialna varnost ima ključno vlogo pri vzpodbujanju ekonomskega in družbenega razvoja in sicer s podpiranjem ekonomskega razvoja in pospeševanjem socialne kohezije. Do družbenega in ekonomskega razvoja lahko pride in tudi mora priti sočasno – socialno varstvo je ključ za doseganje obeh.

Vir: PR Newswire Europe – 16. september 2004 v AARP (<http://www.aarp.org/>)

ZDA: Telesna aktivnost v boju pred demenco

V septembrski številki revije Journal of the American Medical Association sta predstavljeni dve novi raziskavi, ki opozarjata na pomemben vpliv redne telesne dejavnosti, kot je npr. hoja, na kognitivno zdravje starih ljudi. V prvi študiji so raziskovalci ugotovili, da je pri moških, ki so hodili najmanj dve uri dnevno, veliko manjša verjetnost, da bo v naslednjih šestih do osmih letih prišlo do razvoja demence. Druga študija pa je pokazala, da bolj ko so ženske športno aktivne, manjša je verjetnost, da bodo v naslednjih dveh letih opazile pešanje v sposobnostih učenja in spomina, kar sta lahko tudi zgodnja znaka demence.

Vir: ILC Policy Report. October 2004: 4

ZDA: Pozitivno staranje

Raziskava, predstavljena v septembrski številki revije Psychology and ageing, opozarja na pomembno vlogo, ki jo imajo pozitivna čustva

na zdravo staranje. Študija je pokazala, da so ljudje, ki imajo pozitivne misli, veliko manj izpostavljeni možnostim, da bodo postali bolni in odvisni od drugih. Avtorji menijo, da lahko pozitivna čustva vplivajo na zdravje prek kemičnih in živčnih reakcij ter da takšna čustva povečajo človekove intelektualne, fizične, psihološke in družbene vire. Rezultati druge študije pa so pokazali, da so bili stari ljudje, ki so bili izpostavljeni negativnim stereotipom, manj uspešni v spominskih testih.

Vir: ILC Policy Report. October 2004: 4

Japonska: Dan spoštovanja starih ljudi

Na Japonskem od leta 1966 tretji ponedeljek v septembru praznujejo Dan spoštovanja do starih ljudi (*Keiro no Hi*). Na ta dan izrazi spoštovanje do ljudi, ki že vrsto let prispevajo k družbi, praznujejo njihovo dolgo življenje, molijo za njihovo dobro zdravje, oza-veščajo ljudi o socialnem varstvu starih ljudi in razmišljajo o tem, kako bi lahko socialne

storitve zanje še izboljšali. Sicer pa na ta dan nimajo posebnih običajev. Običajno v lokalnih skupnostih pripravijo kulturni program in športne dogodke, ki v ospredje postavljajo stare ljudi, otroci pripravijo darilca in obiščejo svoje stare starše ali pa stare ljudi v domovih za stare ipd. Japonska je država z najvišjo pričakovano življenjsko dobo – 76,36 let za moške in 82,84 za ženske.

Vir: ILC Policy Report. September 2004: 3, <http://web-jpn.org/kidsweb/calendar/september/keiro.html>

Kitajska: Izbor najprivlačnejše stare ženske

Na Kitajskem so se odločili, da izvedejo izbor lepotic tudi med starimi ljudmi, pravzaprav med ljudmi, ki so starejši od 55 let. Cilj tega tekmovanja naj bi bilo opozoriti na zdravje in inteligenco starih ljudi. Udeležence bodo namreč ocenjevali na podlagi njihovega zdravja, znanja, življenjskih izkušenj, izgleda ter kulturnih in umetniških dosežkov.

Vir: ILC Policy Report. September 2004: 2

RECENZIJE

Lidija Umek*

Jože Ramovš: Družabniški dnevnik

Inštitut Antona Trstenjaka, Ljubljana 2004, 108 strani

Družabniški dnevnik je hkrati *priročnik* o družabništvu in *delovni zvezek* družabnika. Je zelo dober pripomoček za beleženje prostovoljskega dela, v katerem prostovoljec strne svoje izkušnje in spoznanja v *dnevnik družabniških srečanj*, *bralni dnevnik* ter *dnevnik učnih in intervizijskih srečanj*.

V *prvem delu* dnevnika (47 strani) je opisana kratka *teorija* in *metodika* osebnega družabništva s starim človekom. Poglavlja v tem delu govorijo o temeljni človeški potrebi po dobrem osebnem odnosu, ki je osnova družabništva, o tem, kaj sploh je prostovoljsko medgeneracijsko družabništvo s starimi ljudmi, o družabništvu s socialno težavnimi starimi ljudmi ter o načinih družabništva. Naštete so tudi dejavnosti pri družabništvu, prikazan je osnovni oris družabniškega srečevanja, orisana je osrednja pogovorna tema ter pasti pri osebnem medgeneracijskem druženju.

Prostovoljsko medgeneracijsko družabništvo z osamljenim starim človekom je idealna oblika za učenje in uresničevanje medgeneracijske solidarnosti v današnjih razmerah evropske kulture, ko je medsebojno poznavanje generacij zaradi naglih sprememb doseglo svojo najglobljo oseko, medgeneracijska solidarnost pa je ob rastočem deležu starega prebivalstva bolj potrebna kot kdajkoli v zgodovini (str. 18).

Osnovna metoda medgeneracijskega družabništva s starim človekom je preventiv-

na, vzgojno-samovzgojna ali antropohigienska. Za medgeneracijsko družabništvo ne iščemo težavnih ljudi – vsaj v začetku družabniškega delovanja ne –, ampak povprečne stare ljudi, da vzpostavimo z njimi obojestransko koristen odnos.

Drugo izhodišče medgeneracijskega družabništva je prostovoljstvo. Odločitev za medgeneracijsko prostovoljstvo je dobra, če človek doživlja svojo potrebo po kakovostnem staranju in lepem sožitju generacij, če ima vsaj ne-

*Diplomirana socialna delavka, organizatorica mreže medgeneracijskih programov za kakovostno starost